

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ირაკლი ასლანიშვილი

ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების გავლენა ქვეყნის
ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე

ეკონომიკის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თბილისი

2020

ნაშრომი შესრულებულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკური პოლიტიკის კათედრაზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: **რევაზ გველესიანი**

პროფესორი,

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,

ეკონომიკის და ბიზნესის ფაკულტეტი

ოფიციალური შემფასებლები: **გივი ბედიანაშვილი**

ასოცირებული პროფესორი,

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,

ეკონომიკის და ბიზნესის ფაკულტეტი

ბადრი გიორგიძე

ასოცირებული პროფესორი

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

დისერტაციის დაცვა შედგება: 2020 წლის 29 ივლისს, 12:00 საათზე, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის სადისერტაციო ნაშრომის დაცვის კომისიის სხდომაზე

მისამართი: 0186, თბილისი, უნივერსიტეტის ქ. #2; თსუ X კორპუსი, აუდიტორია #206

სწავლული მდივანი,

ასოცირებული პროფესორი

მ. ლობჯანიძე

შინაარსი

- თემის აქტუალურობა 2-3
- კვლევის მიზანი და ამოცანები 3-4
- კვლევის საგანი და ობიექტი 4
- კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები 4-5
- ნაშრომის მეცნიერული სიახლე 5
- ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა 6
- სადისერტაციო ნაშრომის აპრობაცია 6
- ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა 6-7
- ნაშრომის ძირითადი შინაარსი 7-15
- დასკვნები და რეკომენდაციები 15-20
- გამოქვეყნებული შრომები 20

თემის აქტუალურობა

ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების ქვეყნის ბიზნეს გარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე გავლენის კვლევას დიდი თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა გააჩნია. ეკონომიკური წესრიგის რაციონალური პოლიტიკა და გონივრული რეგულაციები განსაზღვრავს ეკონომიკურ სტაბილურობას და ქვეყანაში საიმედო, დაცული ბიზნესგარემოს ფორმირების წინაპირობაა.

ეკონომიკური წესრიგის, როგორც ეკონომიკაში თვისებრივი ცვლილებების განმსაზღვრელი პოლიტიკის, მიზანია დაადგინოს ჩარჩო პირობები კერძო და სახელმწიფოს ეკონომიკური აქტივობებისათვის და შეუსაბამოს ისინი სოციალურ-ეკონომიკურ და ტექნოლოგიურ პროცესებს. (Streit, 2005, Theorie der Wirtschaftspolitik, გვ.26-30; 49-53).

ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის განხილვა მოითხოვს უფრო მეტ დიფერენცირებას, რომელიც შეესაბამება ეკონომიკური საზოგადოების კერძო ჯგუფებად დაყოფას, მის სტრუქტურას და ასევე, სახელმწიფო ინსტიტუციებს, იმისათვის, რომ ჩარჩო პირობების სპეციფიკური მნიშვნელობის გაგება შევძლოთ. ვისაც სურს გაატაროს წესრიგის ეფექტიანი პოლიტიკა, ის ზედმიწევნით კარგად უნდა იცნობდეს ეკონომიკური სუბიექტების შესაბამისი კატეგორიებისათვის დამახასიათებელ სპეციფიკურ ჩარჩო პირობებს (რ. გველესიანი, ი.გოგორიშვილი, გადაწყვეტილებების მიღების ტექნოლოგია ეკონომიკურ პოლიტიკაში, თბილისი, „უნივერსალი“, 2018 წ, გვ.11).

ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობები განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებისათვის, რომელთა მიზანია გრძელვადიანი ეკონომიკური კავშირების დამყარება საზღვარგარეთულ ეკონომიკურ ინტერესთა ჯგუფებთან ბიზნესგარემოს ფორმირებისა და განვითარებისათვის, რაც ხანგრძლივი დროით ამკვიდრებს უცხოელთა ეკონომიკურ ინტერესებს მოცემულ ქვეყანაში. ასეთი ვითარება ხშირად წარმოშობს ეკონომიკურ ინტერესთა კონფლიქტს ადგილობრივ და უცხოელ ინტერესთა ჯგუფებს შორის. კონფლიქტების სათავე ყოველთვის არაეფექტიან წესრიგის პოლიტიკაში უნდა ვეძებოთ, რომელიც

სამწუხაროდ ყალიბდება მოკლევადიან პერიოდებში მისაღებ სარგებელზე ორიენტირებით (რ. გველესიანი, ი.გოგორიშვილი, გადაწყვეტილებების მიღების ტექნოლოგია ეკონომიკურ პოლიტიკაში, თბილისი, „უნივერსალი“, 2018 წ, გვ.14).

შესაძლოა ზოგჯერ ვფიქრობთ, რომ ესა თუ ის რეგულაცია უშუალო გავლენას არ ახდენს ჩვენზე, რომ მხოლოდ მიზნობრივი ობიექტის "პრობლემაა", მაგრამ ეს მცდარი აზრია – საზოგადოებისთვის "უფასო" რეგულაცია არ არსებობს. ჩვენ ყველანი ვიხდით მის ფასს და, შესაბამისად, გვაქვს ბუნებრივი სურვილი, მივიღოთ სათანადო ხარისხის პროდუქტი. კარგი რეგულაციის მისაღებად კი აუცილებელია პასუხი გავცეთ კითხვებს – რა ვარეგულიროთ და როგორ ვარეგულიროთ?!

რეგულაციების დაქვემდებარება საერთო სახელმწიფოებრივი ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკისადმი და კოორდინაცია სახელისუფლებო ორგანოებს შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელების პროცესში; სხვაგვარად პროგნოზირებადი და კეთილსაიმედო ბიზნესგარემოს ფორმირების პროცესი უბრალოდ წარუმატებლობისთვისაა განწირული. ჩვენ გაუაზრებელი რეგულაციების შემოღების ფუფუნება არ გვაქვს. საინტერესო ბიზნესგარემო და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა საქართველოსთვის ერთადერთი თუ არა, ერთ-ერთი უდიდესი შანსია.

სადისერტაციო თემის აქტუალურობამ განსაზღვრა კვლევის მიზანი და ამოცანები.

კვლევის მიზანი და ამოცანები

სადისერტაციო ნაშრომის კვლევის მიზანია გაანალიზოს და შეაფასოს ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების გავლენა ქვეყნის ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე.

კვლევის მიზნიდან გამომდინარე ნაშრომში დასახულია შემდეგი ამოცანები:

- ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის მიზნისა და მნიშვნელოვანი შემადგენელი ელემენტების განსაზღვრა;
- ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების ფორმირების ანალიზი ძირითადი საზოგადოებრივი ღირებულებების საფუძველზე;

- ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის სტრატეგიის განსაზღვრა და მისი განხორციელებისათვის გამტარებლობის შესაბამისი ქცევის გამოვლენა;
- ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების გავლენის შეფასება ვიშეგრადის ქვეყნებში ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე;
- ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგების შედარებითი ანალიზი ევროკავშირში ინტეგრაციამდე და ინტეგრაციის შემდეგ;
- საქართველოს ბიზნესგარემოს არსებული მდგომარეობის შეფასება და მისი განვითარების პოტენციური შესაძლებლობების იდენტიფიცირება;
- საქართველოში ბიზნესგარემოს განვითარების ხელშემწყობი ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის განხორციელების პრობლემების კვლევა და მათი დაძლევის გზების ძიება;
- საქართველოში ბიზნესგარემოს განვითარების გრძელვადიანი ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრა ახალი გამოწვევების გათვალისწინებით;

კვლევის საგანი და ობიექტი

კვლევის საგანია ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის, როგორც ეკონომიკაში თვისებრივი ცვლილებების განმსაზღვრელი პოლიტიკის, ჩარჩო პირობების ფორმირების ანალიზი ძირითადი საზოგადოებრივი ღირებულებების საფუძველზე;

კვლევის ობიექტს წარმოადგენს საქართველოში ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების გავლენის შეფასება.

კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები

სადისერტაციო კვლევა ეფუძნება ეკონომიკური თეორიის კლასიკოსების, ქართველი და უცხოელი მეცნიერების ნაშრომებს. მასში გამოყენებულია ანალიზისა და სინთეზის, რაოდენობრივისა და თვისებრივის, ისტორიულისა და ლოგიკურის, ინდუქციის, დედუქციის და სტატისტიკის მეთოდები.

ქართველმა მკვლევარებმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს ბიზნესგარემოს ფორმირებისა და განვითარების ხელშემწყობი ეკონომიკური პოლიტიკის პრობლემატიკის შესწავლაში. ჩვენ ვაგრძელებთ მათ დაწყებულ კურსს და აქცენტს ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობებზე ვაკეთებთ, სახელდობრ,

როგორ ხდება ამ ჩარჩო პირობების ფორმირება და რა გავლენას ახდენს ის საქართველოში ბიზნესგარემოს ჩამოყალიბებასა და განვითარებაზე.

მოცემული ნაშრომის თეორიულ საფუძველს წარმოადგენს აგრეთვე საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ შემუშავებული განვითარების გზამკვლევები და პოლიტიკური დოკუმენტები, საქართველოში მოწვეული ექსპერტების სარეკომენდაციო სახის ნაშრომები, სხვადასხვა დროს ჩატარებული კვლევების შედეგები.

ჩატარებული კვლევის მონაცემთა ბაზას წარმოადგენს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების, შინაგან საქმეთა სამინისტროს, ეროვნული ბანკის, სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ოფიციალური სტატისტიკა, მსოფლიო ბანკის, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის მიერ გამოქვეყნებული კრებულები, ასევე, საქართველოს ბიზნეს ასოციაციის კვლევის შედეგები.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე

ჩატარებული კვლევის შედეგად ნაშრომში ჩამოყალიბებულია შემდეგი მეცნიერული სიახლეები:

- განსაზღვრულია ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის მიზანი და მნიშვნელოვანი შემადგენელი ელემენტები (გვ.6-12);
- გაანალიზებულია ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების ფორმირება ძირითადი საზოგადოებრივი ღირებულებების საფუძველზე (გვ.21-24);
- გამოკვლეულია ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების გავლენა ვიშეგრადის ქვეყნებში ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე (გვ. 36-44);
- მოცემულია ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგების შედარებითი ანალიზი ევროკავშირში ინტეგრაციამდე და ინტეგრაციის შემდეგ (გვ.76-88);
- საქართველოს ბიზნესგარემოს არებული მდგომარეობის ანალიზისა და შეფასების საფუძველზე გამოვლენილია მისი განვითარების პოტენციური შესაძლებლობები (გვ. 95-103);

- იდენტიფიცირებულია ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის განხორციელების პრობლემები საქართველოში და განსაზღვრულია მათი დაძლევის გზები (გვ. 138-149);

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა

სადისერტაციო ნაშრომის თეორიული დასკვნები და პრაქტიკული რეკომენდაციები შეიძლება გამოყენებული იქნას სახელმწიფო ორგანოების მიერ ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირებისა და განხორციელების პროცესში არსებული პრობლემების დასაძლევად. ამასთან, მოცემული თეორიული კვლევის შედეგებით შეიძლება ვისარგებლოთ ლექცია-სემინარებზე ისეთ სასწავლო კურსებში, როგორცაა: „ეკონომიკური პოლიტიკის თეორია“, „ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკა“, „მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ხელშემწყობი ეკონომიკური პოლიტიკა“ და სხვა.

სადისერტაციო ნაშრომის აპრობაცია

სადისერტაციო ნაშრომის აპრობაცია შედგა 2019 წლის 6 ნოემბერს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის ეკონომიკური პოლიტიკის კათედრაზე (ოქმი N 18).

ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა

სადისერტაციო ნაშრომი მოიცავს კომპიუტერზე ნაბეჭდ 183 გვერდს. იგი შედგება შესავლის, სამი თავის, ცხრა ქვეთავის და დასკვნისაგან. ნაშრომს თან ახლავს გამოყენებული ლიტერატურის სია და დანართები.

ნაშრომის სტრუქტურა ასეთია:

შესავალი

თავი I. ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკა - ეკონომიკაში თვისებრივი ცვლილებების განმსაზღვრელი პოლიტიკა

1.1. ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის მიზანი და მნიშვნელოვანი შემადგენელი ელემენტები

1.2. ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების ფორმირება ძირითადი საზოგადოებრივი ღირებულებების საფუძველზე

1.3. ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის სტრატეგია და მისი გამტარებლები

თავი II. ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების გავლენა ვიშეგრადის ქვეყნებში ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე

2.1. ეკონომიკური ინტეგრაციის ობიექტური წანამდღვრები, მიზნები და მოსალოდნელი შედეგები

2.2. ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგები ევროკავშირში ინტეგრაციამდე

2.3. ეკონომიკური წესრიგი პოლიტიკის როლი ვიშეგრადის ქვეყნებში ბიზნეს გარემოს ფორმირებასა და განვითარებაში ევროკავშირში ინტეგრაციის შემდეგ

თავი III. საქართველოს ბიზნეს გარემოს არსებული მდგომარეობის შეფასება და მისი განვითარების პოტენციური შესაძლებლობების გამოვლენა

3.1. ინსტიტუციური რეფორმები საქართველოში და მისი შედეგები

3.2. ბიზნეს გარემოს განვითარების ხელშემწყობი ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის განხორციელების პრობლემები საქართველოში

3.3. საქართველოში ბიზნესგარემოს განვითარების ეკონომიკური პოლიტიკა ახალი გამოწვევების წინაშე

დასკვნები და რეკომენდაციები

გამოყენებული ლიტერატურა

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

ნაშრომში გაანალიზებულია ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების გავლენა ქვეყნის ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე.

წარმოების, მოთხოვნა-მიწოდების, მოხმარებას, საინვესტიციო დაფინანსების და ა.შ. გადაწყვეტილებებს, საბაზრო ეკონომიკურ სისტემაში მოქმედი სუბიექტები იღებენ საკუთარ მიზნებსა და მათ ხელთ არსებულ ჩარჩო პირობებზე დაყრდნობით (ტექნიკური პარამეტრები, საგადასახადო კანონები, სახელმწიფო ინსტრუქციები, საკრედიტო შესაძლებლობები და ა.შ.)

ჩარჩო პირობების ცვლილება იწვევს ეკონომიკის სუბიექტების გადაწყობას ახალ რეალობაზე. ეკონომიკური კონიუნქტურის, პოლიტიკური და სოციალური გარემოს გაუმჯობესების მოთხოვნა მუდმივად არსებობს სხვადასხვა პოლიტიკური ჯგუფებისაგან. თუმცა, მათი შინაარსი და მიზნები ხშირად ბუნდოვანია.

ამა თუ იმ სახელმწიფოს საქმიანობის შედეგები ეკონომიკური განვითარების ინდიკატორებით, სხვადასხვა ქვეყნებთან შედარების და ანალიზის საფუძველზე უნდა იქნას შეფასებული. მნიშვნელოვანია კვლევის პროცესში იმის დადგენა, თუ რამდენად ფუნდამენტურ როლს ასრულებს ესა თუ ის საკითხი ეკონომიკური წესრიგის ჭრილში. აღსანიშნავია, რომ თანამედროვე მსოფლიოში ეკონომიკური წესრიგის უპირატესობის დასამტკიცებლად მზა რეკომენდაციათა ჩარჩოები აღარ არსებობს. ერთადერთი რაც ცხადია, არის ეკონომიკური ლიბერალიზმი და ეკონომიკურ წესრიგში ინდივიდუალურ ეკონომიკურ ინტერესებზე ფოკუსირება.

ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის არსის განსაზღვრა მოითხოვს მისი ძირითადი შემადგენელი ელემენტების დადგენას. ასეთი მნიშვნელოვანი ელემენტებია: საკოორდინაციო მექანიზმი და საკუთრებით ურთიერთობათა წესრიგი, რომელთა შორისაც შესაძლებელია მთელი რიგი შუალედური ფორმების გამოყოფა.

ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკა შინაგანად წინააღმდეგობრივია, რომელიც არსებობს კონკურენციულ და სოციალურ წესრიგს შორის. კონკურენციული წესრიგი ორიენტირებულია წარმატების მიღწევის პრინციპზე, სოციალური წესრიგი კი მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილების კრიტერიუმებზე (რაც ნაწილობრივ მაინც წარმატების პრინციპს ეწინააღმდეგება). ასე, რომ ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკაში, ერთი მხრივ, სახელმწიფო ცდილობს სოციალური წესრიგის ფორმირებას და მისი საზღვრების გაფართოებას, ხოლო მეორე მხრივ, ბაზარი მოწოდებულია დაამკვიდროს ფუნქციონირებისუნარიანი კონკურენციული წესრიგი და უზრუნველყოს მისი განხორციელება. სწორედ სახელმწიფო (სოციალური წესრიგი) და კერძო (კონკურენციული წესრიგი) ეკონომიკური აქტივობებისთვის შესაბამისი სივრცეების დადგენას და მათ შორის რაციონალური საზღვრის „დაწესებას“ მეწარმეობის განვითარების სტრატეგიის თვალსაზრისით გადაწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება. იმ ქვეყნებში, სადაც აღნიშნული სივრცეები და საზღვარი

სწორადაა „დადგენილი“, ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკა ეფექტიანად ფუნქციონირებს და ეკონომიკური სუბიექტები (მცირე, საშუალო და მსხვილი საწარმოები) დიდ წარმატებას აღწევენ ეროვნულ და საერთაშორისო ბაზრებზე შესაბამისი სეგმენტების „დაპყრობით“ და ლიდერი საწარმოების პოზიციის ხანგრძლივად შენარჩუნებით (რ. გველესიანი, ი.გოგორიშვილი, გადაწყვეტილებების მიღების ტექნოლოგია ეკონომიკურ პოლიტიკაში, თბილისი, „უნივერსალი“, 2018 წ, გვ.12).

ძირითად საზოგადოებრივ ღირებულებებსა და მიზნებზე ორიენტაცია ეკონომიკური წესრიგისა და სამართლებრივ-საკანონმდებლო სისტემის აუცილებელი მოცემულობაა. ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის მიზანია უზრუნველყოს შესაბამისობა საზოგადოებრივ ღირებულებათა სისტემასა და ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობებს შორის.

ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების ფორმირების დროს რაც უფრო მეტად არის გათვალისწინებული საბაზრო კოორდინაციის თვითრეგულირების უნარი, მით უფრო მცირდება შემთხვევით ინტერვენციების საფრთხე. უპირატესობა ენიჭება თანმიმდევრულ, გრძელვადიანსა და ფრთხილ ეკონომიკურ პოლიტიკას. განსაკუთრებულ სიფრთხილეს უნდა ვიჩენდეთ, როდესაც ვცდილობთ ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების დადგენას საბაზრო კოორდინაციის თვითრეგულირების გაუმჯობესების მიზნით.

ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის მიზნისა და სტრატეგიის განხორციელება დამოკიდებულია მისი გამტარებლების ქცევაზე. განასხვავებენ ეკონომიკური პოლიტიკის საერთაშორისო, ეროვნულ და კერძო გამტარებლებს. ევროპარლამენტი, ევროკომისია, ევროსასამართლო, ევროკავშირის ცენტრალური ბანკი და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები, როგორცაა გაერო, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, ტურიზმის მსოფლიო ორგანიზაცია, შეიძლება ჩაითვალოს საერთაშორისო ეკონომიკური პოლიტიკის გამტარებლებად, რადგან მათ თავიანთი გადაწყვეტილებების გასატარებლად გარკვეული ძალაუფლება გააჩნიათ. ეროვნული ეკონომიკური პოლიტიკის გამტარებლები არიან საკანონმდებლო ორგანოები, რომლებმაც უნდა განსაზღვრონ მნიშვნელოვანი ჩარჩო პირობები, როგორცაა კონკურენციის წესრიგის, ფულადი წესრიგის, საფინანსო კანონმდებლობის,

სატარიფო ხელშეკრულების სამართლებრივი ნორმები და სხვა. ასევე მნიშვნელოვანია მართლმსაჯულება, რომელმაც მთელ რიგ განაჩენებში უნდა დაადგინოს კანონებისა და სამართლებრივი დადგენილებების საკონსტიტუციო შეთანხმებულობა ან სამართლებრივ ნორმებთან მათი შეუთანხმებლობა. რაც შეეხება კერძო ეკონომიკური პოლიტიკის გამტარებლებს, მათ მიეკუთვნება: პროფკავშირები და დამსაქმებელთა გაერთიანებები. როგორც ეკონომიკური პოლიტიკის ავტონომიური გამტარებელი, ორივე მხოლოდ, შემოსავლების პოლიტიკის სფეროში არის განსაკუთრებით აქტიური. სხვა მხრივ ისინი გვევლინებიან როგორც გავლენის მომხდენნი.

ნაშრომში განხილულია ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების გავლენა ვიშეგრადის ქვეყნებში ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე და მისი შედეგები.

ვიშეგრადის ქვეყნები შესაძლებელია განისაზღვროს, როგორც საშინაო და საგარეო საკითხებში რეგიონული თანამშრომლობის მექანიზმი ცენტრალური ევროპის ოთხ ქვეყანას: უნგრეთს, ჩეხეთს, სლოვაკეთსა და პოლონეთს შორის. თანამშრომლობის ეს მექანიზმი შექმნილ იყო კომუნიზმის მემკვიდრეობის დასაძლევად და ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციისათვის საჭირო რეფორმების მხარდაჭერისათვის. ინტეგრაციის პროცესების დაჩქარებისათვის არჩეულ იქნა რეგიონული თანამშრომლობის მექანიზმი, გამომდინარე იქედან, რომ ოთხივე ქვეყანას მეტნაკლებად მსგავსი სასტატო პირობები გააჩნდა.

მნიშვნელოვანი განსხვავება ვიშეგრადის ცალკეულ ქვეყნებს შორის უკავშირდება მათ პრესოციალისტურ ეკონომიკურ განვითარებას. უნგრეთის, სლოვაკეთის და პოლონეთის ეკონომიკა ძირითადად ორიენტირებული იყო ყოფილ საბჭოთა კავშირთან ეკონომიკურ ინტეგრაციაზე. საპირისპიროდ, ჩეხეთი ტრადიციულად დასავლეთ ევროპასთან ეკონომიკურ ურთიერთობაზე იყო ორიენტირებული. ვიშეგრადის ქვეყნები იყვნენ გარდამავალი ეკონომიკის ყველაზე განვითარებული ქვეყნები და გაცილებით უკეთესი საწყისი პოზიცია ჰქონდათ. ვიშეგრადის ყველა ქვეყანამ დაახლოებით ერთი და იგივე დრო - 45 წელი გაატარა კომუნისტურ რეჟიმში.

მას შემდეგ რაც აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებმა გააცნობიერეს ევროკავშირის წევრი ქვეყნების მნიშვნელობა ვიშეგრადის ქვეყნებისათვის, ვაჭრობა

მნიშვნელოვნად გაიზარდა. ევროკავშირი ვიშეგრადის ქვეყნების ყველაზე მნიშვნელოვანი სავაჭრო პარტნიორი იყო. ვიშეგრადის ქვეყნების გახსნილობა და მათი ვაჭრობის რეორიენტაცია ევროკავშირის მიმართულებით, ხაზს უსვამდა ევროკავშირთან ინტეგრაციით მისაღებ შესაძლო სარგებელს 1990-იანი წლების დასაწყისში (ტრანსფორმაციის პერიოდის დასაწყისი) ვიშეგრადის ოთხივე ქვეყნის ეკონომიკური ზრდა დაბალი იყო. რეცესიის ფაზა ვიშეგრადის ქვეყნებში ინდივიდუალური თავისებურებებით გამოირჩეოდა, ჩეხეთის რესპუბლიკაში ეს იყო 1997-1998 წლები, ხოლო სლოვაკეთში ვარდნა იყო 1999 - 2000 წლებში და პოლონეთში 2001 - 2002 წლებში.

ნაშრომში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ვიშეგრადის ქვეყნების ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგების შედარებითი ანალიზი ევროკავშირში ინტეგრაციამდე და ინტეგრაციის შემდეგ. ისტორიული ფაქტები ასახულია ეკონომიკის ზოგად განვითარებაში და როგორც მსკ-ს მოცულობის დინამიკაში ვხედავთ ვიშეგრადის ოთხეულის ეკონომიკა სწორი მიმართულებით მიდიოდა. ყველაზე აშკარა სლოვაკეთის მსკ-ს ზრდაა. 1999 წელს ზრდა შეჩერდა და 2002 წელს გაგრძელდა 4,8%-ით და მცირედ გაუსწრო უნგრეთს, რომლის მაჩვენებელი იყო 4,4%. 2004 წელს სლოვაკეთმა უჩვენა 5.2%იანი ზრდა და მხოლოდ 0,1%- ით ჩამორჩა პოლონეთს. არა ერთმა ინდიკატორმა უჩვენა, რომ აღნიშნული წლიდან სლოვაკეთი იყო ქვეყანა, სადაც ზრდა მნიშვნელოვნად დაჩქარდა. 2007 წლამდე სლოვაკეთმა 0,4%- იან ეკონომიკურ ზრდას მიაღწია და ოთხეულს შორის მისი ეკონომიკა ყველაზე ძლიერი გახდა. 2007 წელს ძლიერი ეკონომიკის თვალსაზრისით მეორე პოზიციაზე პოლონეთი იყო, მსკ-ს ზრდის 6,6%-იანი ზრდის ტემპით. უნგრეთში მსკ-ს ზრდა ყველაზე დაბალი იყო, მხოლოდ 1,2%, რითაც მნიშვნელოვნად ჩამორჩებოდა ევროკავშირის ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელს, რომელიც 2007 წელს 2,9%-ს შეადგენდა. 2008 წელს სიტუაცია შეიცვალა. აშშ-ს ფინანსურმა კრიზისმა არა მხოლოდ ვიშეგრადის ოთხეულის ეკონომიკური აქტივობის შემცირება გამოიწვია, არამედ მთელ ევროკავშირზე მოახდინა გავლენა.

ევროპის ხელშეკრულების ხელმოწერების კომპლექსურ სტრატეგიას საფუძველი ჩაეყარა ევროპის საბჭოს კოპენჰაგენის შეხვედრაზე (1993 წელი). კოპენჰაგენის სამიტმა ნათელი სიგანალი მისცა ამ ქვეყნებს, რომ ისინი მომავალში

ევროკავშირის წევრები გახდებოდნენ, თუკი დააკმაყოფილებდნენ გარკვეულ პირობებს. გაფართოების პირობები თითოეული ქვეყნისათვის მოიცავდა თავისუფლების, დემოკრატიის, ადამიანის უფლებებისა და ფუნდამენტური თავისუფლების პატივისცემის, კანონის უზენაესობის პრინციპებს, ამ პირობების დაკმაყოფილების შემთხვევაში ეს ქვეყნები გახდებოდნენ ევროკავშირის წევრები.

“კოპენჰაგენის კრიტერიუმები” 1993 წლის დეკემბერში იქნა დამტკიცებული ევროპის საბჭოს მიერ და მოითხოვს ასოცირებული ქვეყნისაგან ჰქონდეს:

- სტაბილური ინსტიტუციები, რომლებიც წარმოადგენენ დემოკრატიის, კანონის უზენაესობის, ადამიანის უფლებების და უმცირესობების პატივისცემისა და დაცვის წინაპირობას;
- მოქმედი საბაზრო ეკონომიკა, ისევე როგორც უნარი გაუმკლავდეს კონკურენციის წნებს და ევროკავშირს შიგნით საბაზრო ძალების ფუნქციონირებს.
- წევრობის მოვალეობების, განსაკუთრებით პოლიტიკური, ეკონომიკური და სავალუტო კავშირის ამოცანების შესრულების უნარი.

კოპენჰაგენის კრიტერიუმები ევროკავშირის მმართველობის მთავარი მახასიათებლებიდან გამომდინარეობს. ვიშეგრადის ქვეყნების სოციალისტური წარსულის გათვალისწინებით, ევროპის საბჭომ მოითხოვა მათი ეკონომიკური გარდაქმნა და ევროკავშირის სისტემაში ჰარმონიზაცია, მანამ სანამ მათ დაიწყეს ევროკავშირის ერთიან ბაზარსა და ევროკავშირის სხვადასხვა სფეროებში ინტეგრაცია.

ევროკავშირში გაწევრიანების წინარე სტრატეგია მოიცავდა:

- გაწევრიანების ხელშეკრულებებს – ხელშეკრულებები ევროკავშირსა და ასოცირებულ ქვეყნებს შორის ვაჭრობის, ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოებასა და სხვა სფეროებზე;- პროგრესის შესახებ წარმოადგენილი ანგარიშების სისტემატური მონიტორინგი, რომლებიც კოპენჰაგენის კრიტერიუმების შესრულებას ეხებოდნენ. შეფასებას ახორციელებდა ევროკომისია.
- გაწევრიანების პარტნიორობას – ხელშეკრულება თითოეული ქვეყნის ევროკავშირში გაწევრიანების პირობებზე.

- ფინანსურ დახმარებას – ფინანსური დახმარება ევროკავშირის ფონდების მეშვეობით, რომელიც დაეხმარება გაწევრიანების მსურველ ქვეყნებს ევროკავშირის კრიტერიუმების მიღწევაში.

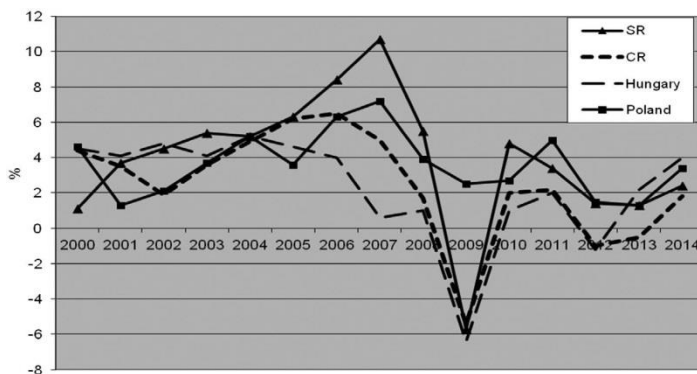
- გაწევრიანების მოლაპარაკებებს – პირობების დადება და თარიღები, რომლის ფარგლებში ევროკავშირში თითოეული ქვეყანა გაწევრიანდება.

ეს სტრატეგია გამიზნული იყო დახმარების გასაწევად ევროკავშირსა და ასოცირებული ქვეყნებისათვის მოეხდინათ წარმატებული ინტეგრაცია ევროკავშირში.

იმისთვის, რომ შეგვეფასებინა ეკონომიკური საქმიანობის საკითხები და რელევანტური მაჩვენებლები, ჩვენ შევარჩიეთ ვიშეგრადის ქვეყნები, რომლებსაც გააჩნიათ მსგავსი ეკონომიკური და სოციალური მახასიათებლები. ისინი მჭიდროდ თანამშრომლობენ ერთმანეთთან ეკონომიკის, ინფრასტრუქტურის, საზღვრების, კულტურისა და საგარეო საქმეთა კოორდინირების სფეროებში, ასევე ხელს უწყობენ საერთო ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესების დაცვას ევროკავშირსა და სხვა ქვეყნებთან ურთიერთობაში.

ვიშეგრადის ქვეყნების მიზანია, საკუთარი წვლილი შეიტანოს ევროპის უსაფრთხოების არქიტექტურის განვითარებაში, რომელიც ეყრდნობა ევროპულ და ტრანსატლანტიკურ ორგანიზაციებს შორის ეფექტიან თანამშრომლობასა და კოორდინაციას. კულტურული კოჰეზიის შენარჩუნების და პოპულარიზაციის მიზნით.

ქვემოთ მოცემული გრაფიკი ასახავს ეკონომიკური ზრდის განვითარებას ვიშეგრადული ოთხეულის ქვეყნებში % (ევროსტატის მონაცემებზე დაყრდნობით).

შეჯამების სახით შესაძლოა ითქვას, რომ მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების მიხედვით, ჩეხეთი ყველაზე წარმატებული ქვეყანაა ვიშეგრადული ოთხეულის ქვეყნებს შორის. მან მიაღწია საუკეთესო შედეგებს ერთ სულ მოსახლეზე მსკ-ის, HDI-ისა და GCI-ის მაჩვენებლებში მთელ საანგარიშო პერიოდში, გარდა 2013 წლისა. რაც შეეხება მშპ-ის ზრდას, საკმაოდ დადებითი განვითარება დაფიქსირდა სლოვაკეთში. ეს განსაკუთრებით ეხება 2005–2008 წწ. პერიოდს, როდესაც სლოვაკეთმა საუკეთესო შედეგები დააფიქსირა ვიშეგრადული ოთხეულის ქვეყნებს შორის. უნგრეთმა 2013 და 2014 წლებში მიაღწია მსგავს შედეგს. 2009 წლის კრიზისის შედეგად ეკონომიკური ზრდა მნიშვნელოვნად შემცირდა ყველა ქვეყანაში, გარდა პოლონეთისა, სადაც შენარჩუნდა დადებითი ტენდენციები. გლობალური კონკურენტუნარიანობის კუთხით საუკეთესო შედეგები კვლავ ჩეხეთს ჰქონდა (გარდა 2013 წლისა, როდესაც პოლონეთი იყო პირველ ადგილზე). აღნიშნულ კომპონენტში ყველაზე უარესი შედეგები სლოვაკეთს ჰქონდა. 2013 წელს სლოვაკეთში დაფიქსირდა მასშტაბური ჩავარდნა. რაც შეეხება IEF-ის ინდექსს, 2005-2014 წწ. პერიოდში საუკეთესო შედეგები ჩეხეთსა და სლოვაკეთში დაფიქსირდა, ხოლო 2015 წელს - პოლონეთში.

ვიშეგრადის ქვეყნებში ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების გავლენის ანალიზისა და გამოცდილების საფუძველზე ნაშრომში შეფასებულია ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკიდან გამომდინარე საქართველოს ბიზნესგარემოს არსებული მდგომარეობა და გამოვლენილია მისი განვითარების პოტენციური შესაძლებლობები.

ბიზნესგარემოს ფორმირებისა და მისი განვითარების კუთხით საქართველო ერთ-ერთი ყველაზე პერსპექტიული დესტინაციაა სამხრეთ კავკასიის რეგიონში. თუკი ერთ დროს საქართველოს ეკონომიკა სუსტი და კორუმპირებული იყო, ის ახლა ღია და მიმზიდველი გახდა. ამასთანავე აღინიშნება სამთავრობო უწყებების მხრიდან მოდერნიზებისკენ მიმართული ძალისხმევა. აღნიშნული ტრანზიციის პერიოდში საქართველომ განახორციელა ინსტიტუციური განვითარებისა და შესაძლებლობების რეფორმების ჭკვიანური და ყოვლისმომცველი სტრატეგია, რათა ხელი შეეწყოს ბიზნეს-საქმიანობისთვის და მოეზიდა ინვესტორები.

მსოფლიო ბანკმა აღიარა საქართველოს წინსვლა და ქვეყანას წამყვანი რეფორმატორის ტიტული მიანიჭა. 2003 წლის მდგომარეობით, საქართველო რიგი

პრობლემების წინაშე იდგა. ბიზნესისა და ქონების რეგისტრაციის, ასევე მშენებლობის ნებართვის აღების პროცედურები მეტად რთული იყო. არსებობდა სხვადასხვა ინსტიტუციური და ადმინისტრაციული სირთულე, ისევე, როგორც ბიუროკრატიული დაბრკოლებები. სამთავრობო უწყებების არაეფექტიანობა და სახელმწიფო ადმინისტრაციაში კონტროლის ნაკლებობა აფერხებდა ეკონომიკურ წინსვლას. საქართველოს საგადასახადო სისტემას გააჩნდა არაერთი იურიდიული და ადმინისტრაციული ხარვეზი. საგადასახადო სისტემა და პოლიტიკა არ შეესაბამებოდა ბიზნეს-ოპერაციებს. გაურკვეველი კანონები და ინსტრუქციები ხელს უშლიდა საგადასახადო პროცესებს, ხოლო საგადასახადო წესდების ორაზროვნება კორუფციის წყაროს წარმოადგენდა. ჩვეულებრივი სასამართლოს გარდა არ არსებობდა დავების გადაწყვეტის იურიდიული ინსტრუმენტი. ამის შედეგად, კომპანიებს საგადასახადო მოთხოვნების შესრულება მეტად ძვირი უჯდებოდათ, საგადასახადო სისტემა კორუმპირებული იყო, ხოლო სახელმწიფო ბიუჯეტში გადასახადებიდან მცირე თანხა შემოდის. ყოველივე ზემოაღნიშნულმა წარმოშვა ჩრდილოვანი ეკონომიკა და უარყოფითი ზეგავლენა იქონია ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე. ეს შედეგია იმისა, რომ ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობები ზოგჯერ ეკონომიკური აქტივობებისათვის თავისუფალ სივრცეს წარმოშობს. ასეთ შემთხვევაში არსებული ჩარჩო პირობები არასასურველად აღიქმება, ანუ თუ სახელმწიფო კერძო ეკონომიკურ აქტივობას საკანონმდებლო ველისაგან თავისუფალ სივრცეს უტოვებს, მაშინ შეიძლება ჩრდილოვანი ეკონომიკა წარმოიქმნას (გველესიანი, გოგორიშვილი, „გადაწყვეტილებების მიღების ტექნოლოგია ეკონომიკურ პოლიტიკაში“, თბილისი, „უნივერსალი“ 2018, გვ.13).

რაც შეეხება არაპროგნოზირებად ცვლილებებს, კერძო სექტორი რეგულაციების გავლენის ანალიზის და რეგულაციების დანერგვის რაციონალური პროცედურის შემოღების საჭიროებაზე არაერთი წელია აკეთებს აქცენტს. კვლევამ კიდევ ერთხელ დაადასტურა ამ რეფორმების საჭიროება.

დასკვნები და რეკომენდაციები

ნაშრომში გაანალიზებულია ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების გავლენა ქვეყანაში ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე

თავის მხრივ განაპირობებს ძირითად საზოგადოებრივ ღირებულებებთან ეკონომიკურ-პოლიტიკური გადაწყვეტილებების შესაბამისობის ძიებას, რადგან სწორედ ეს განსაზღვრავს, როგორც მიღებული ეკონომიკურ-პოლიტიკური გადაწყვეტილებების რაციონალურობას, ასევე მათი პრაქტიკაში განხორციელების ეფექტიანობას.

ბიზნეს გარემოს განვითარების ხელშემწყობი ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკა მსოფლიოს განვითარებული ქვეყნების უმრავლესობაში მოითხოვს რეგულაციების გავლენის ანალიზს (რგა), რაც გულისხმობს მისი აუცილებლობის, სარგებლისა და ფასის სისტემატიზებულ კვლევას; როგორც გამოიკვეთა, სახელმწიფო რეგულაციები ერთი მხრივ კარგი ინსტრუმენტია ხელისუფლების მიერ დასახული მიზნების მისაღწევად, მაგრამ მეორე მხრივ, ყოველ რეგულაციას გააჩნია ზემოქმედების ფართო სპექტრი. სხვადასხვა მიმართულებით შესაძლო ზომაგადაცილებული გავლენების იდენტიფიცირება რგა-ს გარეშე ადვილი არაა.

კვლევამ გამოავლინა ის პრობლემები, რომელთა უმეტესობის გადაჭრა საქართველოს ხელისუფლებისა და ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავებაში მონაწილე სხვა მხარეების ჩართულობას მოითხოვს. როგორც კვლევის შედეგები გვიჩვენებს, მწვავე პრობლემებს შორის კერძო სექტორის მიერ დასახელდა სასამართლოს სისტემა და არაპროგნოზირებადი ცვლილებები რეგულაციებში/კანონმდებლობაში. სასამართლოს რეფორმის საჭიროებაზე დიდი ხანია საუბარი მიმდინარეობს, თუმცა, რეფორმა სასურველი ტემპით არ ვითარდება. ეს კი სერიოზული საფრთხეა საქართველოს საინვესტიციო კლიმატისთვის. პრობლემის დროულად გადაუჭრელობა სულ უფრო ზრდის სისტემის მიმართ უნდობლობას, ასევე, აღრმავებს სისტემაში არსებულ პრობლემებს. საბოლოოდ კი ეს ყველაფერი ნეგატიურად აისახება ქვეყნის ეკონომიკურ აქტივობაზე.

მსოფლიოს განვითარებული ქვეყნების უმრავლესობაში (აშშ, ევროკავშირის ქვეყნები) დასმულ კითხვაზე პასუხის გასაცემად საკმაოდ რთულ და შრომატევად პროცედურას მიმართავენ – ესაა რეგულაციის გავლენის ანალიზი (რგა). რეგულაციები უნდა იყოს ოპტიმალური, ანუ მიზნის პროპორციული და დაბალანსებული ეკონომიკური თვალსაზრისით; კარგი რეგულაციის მისაღებად

აუცილებელია მისი შეფასება როგორც ეფექტიანობის, ისე მიზანშეწონილობის კუთხით. მხოლოდ ეფექტიანობით შედეგს ვერ მივაღწევთ.

რეგულაცია თვითმიზანი არაა – იგი საშუალებაა. მისი ამოქმედების შედეგი ნათელი და მიღწევადი უნდა იყოს. როდესაც გასულ წლებში საქართველოს პარლამენტში შრომითი მიგრაციის შესახებ კანონპროექტი იქნა ინიცირებული, განზრახული იყო გარკვეული შეზღუდვებისა და ბიუროკრატიული ბარიერების დაწესება უცხოელთა საქართველოში დასაქმებაზე. თავისთავად ასეთი შეზღუდვა მიზანი ვერ იქნება. თუ უცხოელის დასაქმება საქართველოში გართულდება, ეს არ ნიშნავს ადგილობრივი შრომის ბაზრის მიმართ დამსაქმებელთა ინტერესის ავტომატურ ზრდას. ძირითად შემთხვევებში დამსაქმებელი უცხოელი სპეციალისტის ჩამოყვანას მხოლოდ მაშინ წყვეტს, როდესაც შესაბამისი კვალიფიკაციის კადრს ადგილზე ვერ პოულობს (ეს კომპანიისთვის დამატებითი ხარჯია), შრომის ბაზარზე მოთხოვნასა და მიწოდებას შორის დისბალანსს კი მსგავსი შეზღუდვებით ვერ აღმოფხვრი.

რეგულაცია, ძირითად შემთხვევებში, ახალ ვალდებულებებს აწესებს საზოგადოების გარკვეული ჯგუფებისათვის (იქნებიან ეს მოქალაქეები თუ ბიზნესსუბიექტები), აქედან გამომდინარე ბუნებრივად ჩნდება ან იზრდება ამ რეგულაციასთან შესაბამისობის ხარჯი. ეს ხარჯი კი ძირითადად შემთხვევაში აისახება როგორც პროდუქციის თუ მომსახურების მიმწოდებელზე, ასევე მომხმარებელზეც. კიდევ უფრო შორს მიმავალი ეფექტი აქვს ზედმეტად მკაცრ და „ძვირ“ რეგულაციას, რადგან ის პირდაპირპროპორციულად მოქმედებს კონკურენტულ გარემოზე.

სათანადოდ დანერგილი რეგულაციები მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს ხელისუფლების მიერ გადაწყვეტილებების მიღების კულტურას, უზრუნველყოფს ამ პროცესის გამჭვირვალობასა და მასში ყველა დაინტერესებული მხარის ჩართულობას, იქნება ეს კონკრეტული სახელმწიფო უწყება თუ ცალკეული ჯგუფები, ვისზეც შესაძლოა ამა თუ იმ რეგულაციამ გავლენა მოახდინოს. რეგულაციების წარმატებისათვის, გარდა მაღალ დონეზე მკვეთრად გამოხატული პოლიტიკური ნებისა და კოორდინაციისა, ასევე აუცილებელია ერთიანი სტანდარტებისა და კრიტერიუმების ფორმირება, რომელთაც უნდა აკმაყოფილებდეს ნებისმიერი

რეგულაცია. აუცილებელია ინფორმაციის წყაროების სისტემატიზაცია და მონიტორინგის სისტემის დანერგვა.

ვიშეგრადის ჯგუფი, როგორც საშინაო და საგარეო საკითხებში რეგიონალური თანამშრომლობის მექანიზმი ცენტრალური ევროპის ოთხ ქვეყანას უნგრეთს, ჩეხეთსა, სლოვაკეთსა და პოლონეთს შორის, შექმნილი იყო ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციისათვის საჭირო რეფორმების მხარდაჭერისათვის. ვიშეგრადის ჯგუფის ქვეყნების ეკონომიკური განვითარებისა და ეკონომიკური საქმიანობის ერთ-ერთი რელევანტური მაჩვენებელი არის ერთ სულ მოსახლეზე მთლიანი სამამულო პროდუქტი (მსპ). მიუხედავად იმისა, რომ ეს ყველაზე ფართოდ გამოყენებული მაჩვენებელი არის, ის ბოლო დროს კრიტიკის ქვეშ მოექცა. ამიტომ აღნიშნული ქვეყნების ეკონომიკური წარმატების შეფასებისას ისეთი ცვლადები იქნა კვლევაში გათვალისწინებული, რომლებიც გულისხმობს სოციალურ მაჩვენებლებს. ესენია: ეკონომიკური კეთილდღეობა, ადამიანის განვითარების ინდექსი, კონკურენტუნარიანობის ინდექსი, ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსი, კეთილდღეობის ინდექსი, კორუფციის აღქმის ინდექსი და სხვა. შედეგად მოხდა ვიშეგრადული ჯგუფის წევრი ქვეყნების (ვიშეგრადული ოთხეულის) ეკონომიკური საქმიანობის შეფასება ერთ სულ მოსახლეზე მსპ-ისა და სხვა სოციალურ-ეკონომიკურ მაჩვენებელთა გათვალისწინებით.

საქართველოში ეკონომიკური წესრიგის პოლიტიკის ჩარჩო პირობების გავლენას ბიზნესგარემოს ფორმირებასა და განვითარებაზე ნათლად ადასტურებს საქართველოს პოზიციები საერთაშორისო რეიტინგებში.

2012-2019 წლებში საქართველოში არაერთი სისტემური რეფორმა განხორციელდა. საქართველომ სერიოზულ გაუმჯობესებას მიაღწია ისეთ სფეროებში, როგორცაა ადამიანის უფლებები, მთავრობის გამჭვირვალობა, კორუფციისგან გათავისუფლება, ეფექტიანი მმართველობა, ბაზრის ეფექტიანობა და ხელსაყრელი ბიზნეს გარემო.

სწორედ სისტემური რეფორმების წარმატებულმა და ეფექტიანად განხორციელებამ განაპირობა საქართველოს პოზიციების მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება ავტორიტეტულ საერთაშორისო რეიტინგებში.

მსოფლიო ბანკის „ბიზნესის კეთების“ რეიტინგში საქართველომ 2019 მსოფლიოს 190 ქვეყანას შორის მე-7 ადგილი დაიკავა.

საქართველომ “ფრაიზერის” ეკონომიკური თავისუფლების რეიტინგში 2019 წლის ანგარიშის თანახმად მსოფლიოს 162 ქვეყანას შორის 7.94 ქულით მე-12 ადგილი მოიპოვა.

საერთაშორისო გამჭვირვალობის „კორუფციის აღქმის ინდექსის“ 2019 წლის ანგარიშის თანახმად, საქართველომ რეიტინგში თავის საუკეთესო შედეგს მიაღწია და 180 ქვეყანას შორის 41-ე ადგილი დაიკავა.

„ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსი“ 2019 წლის კვლევის მიხედვით, საქართველო მსოფლიოს 180 ქვეყანას შორის 75.9 ქულით მე-16 პოზიციაზე „უმეტესად თავისუფალი“ სტატუსით, ხოლო რეგიონის 44 ქვეყანას შორის მე-8 ადგილზეა.

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2019 წლის ანგარიშის „გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსის“ თანახმად, საქართველო 141 ქვეყანას შორის 74-ე ადგილს იკავებს.

მსოფლიო მართლმსაჯულების პროექტი „კანონის უზენაესობის ინდექსი“ მსოფლიო მართლმსაჯულების პროექტის „კანონის უზენაესობის ინდექსი 2018-2019 მიხედვით, საქართველო მსოფლიოს 126 ქვეყანას შორის 0.61 ქულით 41-ე ადგილზეა.

ბიუჯეტის საერთაშორისო პარტნიორობის „ღია ბიუჯეტის ინდექსის“ თანახმად, საქართველო 82 ქულით 102 ქვეყანას შორის მე-5 პოზიციაზეა.

ევროპის პალატის „ევროპის საუკეთესო ქვეყნები ბიზნესისათვის“ 2019 წლის რეიტინგის მიხედვით, საქართველო ევროპის 46 ქვეყანას შორის 71.0 ქულით მე-16 ადგილზეა.

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის „ინკლუზიური განვითარების ინდექსი“ 2018 წლის ანგარიშით საქართველო 74 განვითარებად ქვეყანას შორის 3.99 ქულით 32-ე ადგილზეა.

მსოფლიო ბანკის „ადამიანისეული კაპიტალის ინდექსში“ 2018 წელს საქართველომ მსოფლიოს 157 ქვეყანას შორის 0.61 ქულით მე-60 ადგილი დაიკავა.

შედეგად, 2018-2019 წლებში, საქართველომ საერთაშორისო რეიტინგებში მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას მიაღწია და მსოფლიოს და რეგიონის ქვეყნებს შორის ლიდერის პოზიციაზეა.

გამოქვეყნებული შრომები

1. ი. ასლანიშვილი, „ ეკონომიკური წესრიგის ჩარჩო პირობების როლი ვიშეგრადის ქვეყნებში ბიზნეს გარემოს განვითარებაში, ჟურნ. „ეკონომისტი“ N2,ტომი XV, თბილისი, 2019, გვ.131-141;
2. Aslanishvili I.,”Supporting The Development Of Business Environment Through Economic Order Policy”, Journal “Globalization And Business”, N7, ISSN 2449-2612, Tbilisi, 2019,pp. 163-167;
3. Aslanishvili I.,“Economic Policy Stimulating Business in Georgia” , (IJSM), Volume 19,N1, 2019, ISSN: 1555-2411, , School of Business, Trinity Western University, EDITOR-In-CHIEF Dr.Mark A. Lee, p.51-56.www.iabe.eu.